



MACIEJ KRYCZKA  
KANCELARIA ADWOKACKA

# Poradnik. Prawa i obowiązki pacjenta

Adwokat Maciej Kryczka

Adwokat Maciej Kryczka

# Poradnik. Prawa i obowiązki pacjenta

Kancelaria Adwokacka Maciej Kryczka

Warszawa • 2024



*Poradnik. Prawa i obowiązki pacjenta*

© 2024 Kancelaria Adwokacka Maciej Kryczka

Wydawca: Kancelaria Adwokacka Maciej Kryczka

Autor: Adwokat Maciej Kryczka

Wydanie pierwsze

*Przedstawiam Państwu poradnik dotyczący praw i obowiązków pacjenta. Poradnik ma na celu zapoznanie Państwa z kluczowymi prawami, jakie przysługują pacjentom w systemie ochrony zdrowotnej, jak również zobowiązaniami, jakie leżą po stronie pacjenta. Zrozumienie tych aspektów jest kluczowe dla skutecznego i bezpiecznego korzystania z usług medycznych.*

*Prawa pacjenta stanowią fundament etycznego i odpowiedzialnego podejścia do opieki zdrowotnej. Z drugiej strony, zrozumienie obowiązków pacjenta sprzyja efektywnej i współodpowiedzialnej współpracy z profesjonalistami medycznymi, mającej na celu poprawę stanu zdrowia i dobrostanu pacjenta.*

*W niniejszym poradniku omówimy kluczowe prawa pacjenta, w tym prawo do świadczeń zdrowotnych, informacji, zgody na zabieg, dokumentacji medycznej, etc. Ponadto wskazujemy przykładowe wyliczenie podstawowych obowiązków pacjenta.*

*Niniejszy poradnik ma na celu służyć jako pomocny przewodnik, umożliwiający pełne zrozumienie i wykorzystanie praw oraz obowiązków pacjenta w systemie opieki zdrowotnej.*

*Życzymy owocnej lektury i skutecznego wykorzystania zdobytej wiedzy w codziennych sytuacjach związanych z opieką zdrowotną.*

Adwokat Maciej Kryczka  
Kancelaria Adwokacka,  
ul. Gumińska 1 lok. 72  
01-247 Warszawa

[+ 48 506 141 330](tel:+48506141330)  
[maciej.kryczka@adwokatura.pl](mailto:maciej.kryczka@adwokatura.pl)  
[www.kancelariamk.pl](http://www.kancelariamk.pl)

Facebook: <https://www.facebook.com/kancelariamkpl>

Twitter: [https://twitter.com/maciej\\_kryczka](https://twitter.com/maciej_kryczka)

Instagram: <https://www.instagram.com/adwokatmaciejkryczka>

# Spis treści

1. Jakie prawa przysługują pacjentowi? 6
  - 1.1. Kim jest pacjent? 6
  - 1.2. Na kim ciąży obowiązek przestrzegania praw pacjenta? 7
  - 1.3. Czy korzystanie z praw pacjenta może zostać ograniczone? 7
  - 1.4. Prawo do świadczeń zdrowotnych 8
  - 1.5. Jakie informacje ma prawo uzyskać pacjent? 10
  - 1.6. Prawo do informacji o odstąpieniu od leczenia 13
  - 1.7. Gdzie szukać informacji o swoich prawach? 13
  - 1.8. Prawo do zgłaszania działań niepożądanych produktów leczniczych 14
  - 1.9. Zgoda na udzielenie świadczenia zdrowotnego 14
  - 1.10. Jak w prawidłowy sposób powinno być realizowane prawo pacjenta do poszanowania jego godności i intymności? 15
  - 1.11. Dokumentacja medyczna —  
dostęp, udostępnianie, przechowywanie, kopiowanie 16
  - 1.12. Czy pacjent może wnieść sprzeciw od opinii lub  
orzeczenia lekarskiego? Przebieg procedury 18
  - 1.13. Co oznacza prawo do życia rodzinnego i prywatnego  
w kontekście praw pacjenta? 18
  - 1.14. Realizacja prawa do opieki duszpasterskiej 19
  - 1.15. Przechowywanie przedmiotów wartościowych w depozycie 20
2. Obowiązki pacjenta — przykładowy katalog 21
3. Postępowanie przed Rzecznikiem Praw Pacjenta 22
  - 3.1. Postępowanie wyjaśniające w sprawach indywidualnych 23
  - 3.2. Gdzie złożyć taki wniosek? 23
  - 3.3. Postępowanie wyjaśniające w sprawach praktyk  
naruszających zbiorowe prawa pacjentów 24
  - 3.4. Rzecznicy Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego 25
4. Bibliografia 26
5. O autorze 27

## *Jakie prawa przysługują pacjentowi?*

Zgodnie z ustawą o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta pacjent ma prawo do:

- świadczeń zdrowotnych,
- informacji,
- zgłaszania działań niepożądanych produktów leczniczych,
- tajemnicy informacji,
- wyrażenia zgody na udzielenie świadczeń zdrowotnych,
- zgłoszenia sprzeciwu wobec opinii albo orzeczenia lekarza,
- poszanowania intymności i godności pacjenta, w tym do leczenia bólu,
- dokumentacji medycznej,
- poszanowania życia prywatnego i rodzinnego,
- opieki duszpasterskiej,
- przechowywania rzeczy wartościowych w depozycie.

### *1.1 Kim jest pacjent?*

**Pacjentem** jest osoba zwracająca się o udzielenie świadczeń zdrowotnych, korzystająca ze świadczeń zdrowotnych udzielanych przez podmiot leczniczy lub przez osobę wykonującą zawód medyczny.

**Osobą bliską** jest małżonek, krewny do drugiego stopnia lub powinowacony do drugiego stopnia w linii prostej, przedstawiciel ustawowy, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu lub osoba wskazana przez pacjenta.

**Opiekunem faktycznym** jest osoba sprawująca, bez obowiązku ustawowego, stałą opiekę nad pacjentem, który ze względu na wiek, stan zdrowia albo stan psychiczny wymaga takiej opieki.

### *1.2 Na kim ciąży obowiązek przestrzegania praw pacjenta?*

- Narodowy Fundusz Zdrowia.
- Podmioty lecznicze.
- Osoby wykonujące zawód medyczny.
- Osoby uczestniczące w udzielaniu świadczeń zdrowotnych (np. fizjoterapeuta, felczer).

### *1.3 Czy korzystanie z praw pacjenta może zostać ograniczone?*

Prawo przewiduje **możliwość wprowadzenia ograniczenia w korzystaniu z praw pacjenta** w dwóch przypadkach: **wystąpienia zagrożenia epidemicznego lub ze względu na bezpieczeństwo zdrowotne pacjentów**. Właściwym do wprowadzenia ograniczeń w korzystaniu z praw pacjenta jest kierownik podmiotu udzielającego świadczeń zdrowotnych lub upoważniony przez niego lekarz.

Ze względu na możliwości organizacyjne podmiotu, podmiot leczniczy, wykonujący działalność leczniczą w rodzaju stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych, może ograniczyć prawo pacjenta do kontaktu osobistego, telefonicznego lub korespondencyjnego z innymi osobami.

## WAŻNE

Ograniczenie korzystania z praw pacjenta **nie jest tożsame** z całkowitym pozbawieniem pacjenta jego praw. Podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych, który dokonuje ograniczeń w korzystaniu z praw pacjenta, **musi zagwarantować alternatywne rozwiązanie**, które nie wpłynie rażąco na wykonywanie przysługujących pacjentowi praw.

## PRZYKŁAD

Dyrektor szpitala nie może wprowadzić zakazu odwiedzin, jeżeli jednocześnie nie zapewni pacjentom alternatywnej ścieżki kontaktu z innymi osobami, np. zwiększając liczbę telefonów stacjonarnych na terenie szpitala.

### *1.4 Prawo do świadczeń zdrowotnych*

Świadczenia zdrowotne udzielane pacjentom mają być realizowane z należytą starannością, w odpowiednich warunkach fachowych oraz sanitarnych, zgodnie z aktualnymi wymaganiami wiedzy medycznej. Osoby wykonujące zawód medyczny podczas udzielania świadczeń zdrowotnych kierują się zasadami etyki zawodowej.

Pacjentowi przyjętemu do szpitala lub innego podmiotu leczniczego, wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, zapewnia się bezpłatne leki, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego i wyroby medyczne, jeżeli są konieczne do wykonania świadczenia.



W przypadku zagrożenia życia lub zdrowia pacjent ma prawo do natychmiastowego udzielenia mu świadczeń zdrowotnych. Pacjentka w trakcie porodu ma prawo do uzyskania świadczeń związanych z porodem.

Jeżeli mamy do czynienia z sytuacją ograniczającą możliwość udzielania odpowiednich świadczeń zdrowotnych, pacjent ma prawo do przejrzystej, obiektywnej i opartej na kryteriach medycznych procedury ustalającej kolejność dostępu do świadczeń zdrowotnych.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 września 2005 r. (Dz.U. z 2005 r. nr 2000, poz. 1661) określa m.in. w jaki sposób świadczeniodawca powinien prowadzić listę oczekujących świadczeniobiorców oraz kryteria, które kwalifikują pacjenta do kategorii medycznej „pacjent stabilny”, „pacjent pilny”.

W zakresie prawa do świadczeń zdrowotnych mieści się również prawo lekarza do konsultacji z innym lekarzem lub też zwołania konsylium lekarskiego. Jeżeli świadczenie wykonuje pielęgniarka lub położna, one również mają prawo do zasięgnięcia opinii innej pielęgniarki lub położnej.

Przykłady naruszeń:

- Wypisanie pacjentki ze szpitala z niezagojoną raną po cesarskim cięciu i wycięciu wyrostka robaczkowego (II CSK 27/20);
- Odmowa kwalifikacji do zabiegu z powodu braku kompletu badań;
- Odmowa rejestracji — polecenie dzwonienia do rejestracji następnego dnia od godziny 8:00.

## 1.5 Jakie informacje ma prawo uzyskać pacjent?

Prawo do informacji pozwala przede wszystkim na świadome korzystanie z innych praw. Prawidłowo udzielona informacja jest podstawą do wyrażenia zgody przez pacjenta na udzielenie świadczenia zdrowotnego zgodnie z prawem. Jest to tzw. **świadoma zgoda pacjenta**.

Formalna zgoda pacjenta na udzielenie świadczenia nie jest wystarczająca, pacjent musi wyrazić zgodę świadomie na podstawie przekazanych mu informacji.

W przypadku pacjenta małoletniego, który ukończył 16 rok życia, wymagana jest **zgoda równoległa** (tzw. kumulatywna) zarówno małoletniego pacjenta, jak i jego przedstawiciela ustawowego. W przypadku rozbieżności sprawę rozstrzyga sąd opiekuńczy.

W przypadku pacjenta małoletniego całkowicie ubezwłasnowolnionego lub niezdolnego do świadomego wyrażania zgody — wtedy zgodę na przeprowadzenie badania lub udzielenie innego świadczenia zdrowotnego wyraża przedstawiciel ustawowy. W przypadku jego braku — co do przeprowadzania badań zgodę wyraża opiekun faktyczny, o którym była mowa wcześniej.

Pacjent (również małoletni, który ukończył 16 r.ż. lub jego przedstawiciel ustawowy) ma prawo do informacji o swoim stanie zdrowia. Prawo to obejmuje informacje dotyczące:

- Stanu zdrowia;
- Rozpoznania;
- Proponowanych oraz możliwych metod diagnostycznych i leczniczych, dających możliwość przewidywania ich następstw w przypadku zastosowania lub zaniechania;

- Wyników leczenia i rokowań;
- Świadczeń zdrowotnych udzielanych przez podmiot leczniczy, w tym prowadzonych programów profilaktycznych, finansowanych ze środków publicznych.

Te ostatnie powinny być przygotowane w formie pisemnej i umieszczone w miejscu ogólnodostępnym.

Informacje dotyczące stanu zdrowia pacjenta powinny być przekazywane w sposób przystępny, wszechstronny, rzetelny i adekwatnie szczegółowy. Również forma, w jakiej te informacje są przekazywane pacjentowi, powinna być dostosowana do stanu, w którym pacjent się znajduje.

Wychodząc naprzeciw pacjentom ze szczególnymi potrzebami, ustawa przewiduje przekazywanie informacji z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, do których zaliczane są: komunikatory internetowe, poczta elektroniczna, wiadomości tekstowe lub MMS oraz komunikatory audiowizualne.

Z uwagi na dobro pacjenta, w sytuacji, kiedy rokowania nie są pomyślne, lekarz może ograniczyć przekazywane pacjentowi informacje, a o diagnozie i rokowaniach poinformować przedstawiciela ustawowego lub opiekuna faktycznego. Jeżeli pacjent zażąda udzielenia mu informacji o stanie zdrowia, lekarz obowiązany jest do jej udzielenia.

Pacjent lub jego przedstawiciel ustawowy może wyrazić zgodę, aby informacje o jego stanie zdrowia były przekazywane innym osobom. Pacjent ponadto ma prawo ustosunkować się do informacji o swoim stanie zdrowia, a co więcej — pacjent może zażądać, aby nie przekazywano mu informacji o jego stanie zdrowia. W taki sposób realizowane jest prawo pacjenta do tajemnicy informacji. W niektórych przypadkach, po śmierci pacjenta, sąd może zwolnić personel medyczny z zachowania tajemnicy lekarskiej.

## **WAŻNE**

Nie wyłącza to możliwości udzielenia informacji o stanie zdrowia pacjenta osobie do tego upoważnionej. Osoba wykonująca zawód medyczny przekazuje takie informacje osobie upoważnionej z zachowaniem poufności, np. w swoim gabinecie.

Po przyjęciu do szpitala pacjent ma prawo złożyć oświadczenie, dołączane do dokumentacji medycznej, w której wskazuje z imienia i z nazwiska osoby, które mogą uzyskiwać informacje na temat stanu zdrowia pacjentem. Można również upoważnić inną osobę za pomocą Internetowego Konta Pacjenta. Co ważne, prawo do upoważnienia innych osób do uzyskiwania informacji na temat stanu zdrowia pacjenta nie może być ograniczane, a po drugie, raz złożone upoważnienie obowiązuje również w innych placówkach medycznych (wystarczy wtedy okazanie takiego upoważnienia).

Przykłady naruszeń:

- Personel medyczny odmówił bezpodstawnie matce informacji o stanie zdrowia małoletniej córki, mimo że ta nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej;
- Przekazywanie informacji w sposób niezrozumiały, lakoniczny. Uniemożliwianie zadawania pytań.

## *1.6 Prawo do informacji o odstąpieniu od leczenia*

Prawo to uregulowane jest zarówno w ustawie o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta oraz w ustawie o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz.U. 2023.1516 t.j.).

Lekarz ma **obowiązek udzielania pomocy** lekarskiej w każdym przypadku, gdy zwłoka w jej udzieleniu mogłaby spowodować niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia, jak i w innych przypadkach niecierpiących zwłoki.

Lekarz wykonujący swój zawód na podstawie stosunku pracy lub w ramach służby może nie podjąć, lub odstąpić od leczenia tylko wtedy, kiedy istnieją ku temu ważne powody oraz uzyska on zgodę swojego przełożonego.

W przypadku, kiedy lekarz odstępuje od leczenia, ma on obowiązek dostatecznie wcześniej uprzedzić o tym pacjenta (przedstawiciela ustawowego lub opiekuna faktycznego), wskazać realne możliwości uzyskania świadczenia u innego lekarza lub w innej placówce. Informacja o odstąpieniu od leczenia musi zawierać uzasadnienie i zostać odnotowana w dokumentacji medycznej pacjenta.

## *1.7 Gdzie szukać informacji o swoich prawach?*

Podmiot medyczny ma obowiązek udostępnienia informacji o prawach pacjenta w **formie pisemnej, w miejscu ogólnodostępnym**. Informacja zawierająca katalog praw pacjenta powinna zawierać podstawę prawną oraz być na bieżąco aktualizowana.

## ***1.8 Prawo do zgłaszania działań niepożądanych produktów leczniczych***

Pacjent (przedstawiciel ustawowy lub opiekun faktyczny) ma prawo zgłosić działanie niepożądane produktu leczniczego:

- Osobom wykonującym zawód medyczny;
- Prezesowi Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych;
- Podmiotowi odpowiedzialnemu za wprowadzenie produktu do obrotu.

Zgłoszeniu podlegają wszystkie działania, które w odczuciu pacjenta są niewłaściwe, zatem zalicza się do nich nie tylko działania szkodliwe, ale również powodujące uczucie dyskomfortu. Działanie niepożądane leku należy zgłaszać bez względu na to, czy sytuacja jest rzeczywista, czy jest to wyłącznie nasze podejrzenie.

## ***1.9 Zgoda na udzielenie świadczenia zdrowotnego***

Po uzyskaniu informacji na temat stanu zdrowia pacjent (w tym małoletni po ukończeniu 16 r.ż.) ma prawo wyrazić zgodę lub odmówić udzielenia mu określonych świadczeń zdrowotnych. Aby przeprowadzić badania lub inne świadczenia zdrowotne, **pacjent musi wyrazić zgodę**. W przypadku operacji lub innego zabiegu o podwyższonym ryzyku zgoda ta musi być wyrażona pisemnie.

Ze względu na stan zagrożenia życia lub zdrowia możliwe jest udzielenie świadczenia zdrowotnego pacjentowi bez jego

zgody, lub bez zgody sądu, jeżeli zwłoka spowodowana koniecznością przeprowadzenia postępowania w sprawie uzyskania zgody stwarzałaaby zagrożenie utraty życia lub spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.

Naruszenie prawa pacjenta do wyrażenia zgody może przybierać różne formy:

- Całkowity brak uzyskania zgody, również brak zgody poinformowanej/uświadomionej;
- Przekroczenie zakresu pierwotnej zgody — brak informacji o poszerzeniu świadczenia;
- Zgoda zmanipulowana;
- Zgoda *in blanco*.

Należy pamiętać, że wykonanie zabiegu leczniczego bez zgody pacjenta stanowi w świetle polskiego kodeksu karnego przestępstwo zagrożone karą grzywny, karą ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 2. Ściganie następuje **na wniosek pokrzywdzonego**. Jest to przestępstwo formalne, a zatem nie liczy się skutek podjętych czynności a sam fakt działania bez zgody pacjenta. Pozytywny rezultat takiego zabiegu nie jest okolicznością łagodzącą.

### ***1.10 Jak w prawidłowy sposób powinno być realizowane prawo pacjenta do poszanowania jego godności i intymności?***

Osoba wykonująca zawód medyczny ma obowiązek postępowania w taki sposób, aby zapewnić pacjentowi poszanowanie jego intymności i godności. Pracownicy medyczni, którzy nie

udzielają pacjentowi świadczeń, uczestniczą przy ich udzielaniu tylko wtedy, kiedy rodzaj świadczenia wymaga ich obecności. Uczestnictwo oraz obecność innych osób wymagają zgody pacjenta. W przypadku pacjenta małoletniego; całkowicie ubezwłasnowolnionego, niezdolnego do świadomego wyrażania zgody, zgodę na uczestnictwo innych osób wyraża przedstawiciel ustawowy pacjenta.

Prawo do poszanowania intymności oraz godności obejmuje również prawo do umierania w spokoju i godności, prawo do leczenia bólu oraz prawo do obecności osoby bliskiej w trakcie udzielania pacjentowi świadczeń zdrowotnych.

Prawo do leczenia bólu polega na zobowiązaniu podmiotu udzielającego świadczeń zdrowotnych do podejmowania działań umożliwiających określenie stopnia natężenia bólu, jego leczenia oraz monitorowania skuteczności zastosowanego leczenia.

Przykłady naruszeń:

- Obecność stażystów podczas udzielania świadczeń pomimo braku zgody pacjenta;
- Odmowa obecności matki podczas badania dziecka.

### *1.11 Dokumentacja medyczna — dostęp, udostępnianie, przechowywanie, kopiowanie*

W katalogu praw pacjenta znalazło się prawo do dokumentacji medycznej. Obejmuje ono możliwość dostępu do dokumentacji, czyt. dokumentów dotyczących jego stanu zdrowia i udzielonych świadczeń zdrowotnych.



Z racji danych zawartych w takiej dokumentacji musi być ona chroniona przed dostępem osób nieuprawnionych. Ochrona ta wynika zarówno z ustawy o prawach pacjenta jak i z przepisów odrębnych, jak chociażby z ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych.

Pacjent ma możliwość upoważnić inną osobę do dostępu do swojej dokumentacji medycznej. W jaki sposób dokumentacja medyczna może być udostępniana?

- Do wglądu w siedzibie podmiotu udzielającego świadczeń zdrowotnych;
- Przez sporządzenie wyciągów, kopii, odpisów lub wydruków;
- Poprzez wydanie oryginału za pokwitowaniem odbioru i obowiązkiem zwrotu po wykorzystaniu;
- Na informatycznym nośniku danych;
- Za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej.

Naruszeniem zbiorowych praw pacjenta może być zamknięcie lokalu, w którym przechowywana jest dokumentacja medyczna lub też nieprecyzyjne zapisy regulaminu dot. udostępniania dokumentacji medycznej.

Przykłady naruszeń:

- Brak opisanie w dokumentacji medycznej pacjenta, jaka była podaż tlenu, opisu badania RTG klatki piersiowej;
- Zgubienie oryginału dokumentacji medycznej pacjentki dostarczonej do szpitala przed sporządzeniem kopii i wydaniem oryginału;
- Odmowa przyjęcia wniosku złożonego ustnie o udostępnienie dokumentacji.

### ***1.12 Czy pacjent może wnieść sprzeciw od opinii lub orzeczenia lekarskiego? Przebieg procedury***

W sytuacji, kiedy opinia lub orzeczenie lekarza ma wpływ na prawa i obowiązki pacjenta, zarówno pacjent, jak i przedstawiciel ustawowy może wnieść sprzeciw wobec takiej opinii lub orzeczeniu.

Sprzeciw wnosi się do Komisji Lekarskiej działającej przy Rzeczniku Praw Pacjenta za jego pośrednictwem w terminie 30 dni od wydania opinii lub orzeczenia traktującego o stanie zdrowia pacjenta. Sprzeciw musi zawierać uzasadnienie wraz ze wskazaniem podstawy prawnej pod rygorem zwrotu sprzeciwu do osoby wnoszącej.

Komisja niezwłocznie, nie później niż w terminie 30 dni od wniesienia sprzeciwu wydaje orzeczenie oparte na dokumentacji medycznej i ewentualnym, dodatkowym badaniu pacjenta. Od takiego orzeczenia nie przysługuje odwołanie.

### ***1.13 Co oznacza prawo do życia rodzinnego i prywatnego w kontekście praw pacjenta?***

W ramach prawa do życia rodzinnego i prywatnego pacjent ma prawo do kontaktu osobistego, telefonicznego lub korespondencyjnego z innymi osobami. Z drugiej zaś strony, pacjent ma prawo takiego kontaktu odmówić.

**Dodatkowa opieka pielęgnacyjna** nie jest świadczeniem zdrowotnym, oznacza prawo pobytu przedstawiciela ustawowego lub opiekuna faktycznego wraz z pacjentem małoletnim lub posiadającym orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności bez dodatkowych kosztów w placówce medycznej.

Przykłady naruszeń:

- Brak możliwości kontaktu telefonicznego pacjentki w izolatce;
- Brak porodu rodzinnego pomimo spełnienia wymogów sanitarnych.

### *1.14 Realizacja prawa do opieki duszpasterskiej*

Realizowane jest ono w placówkach leczniczych, które wykonują działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, np. w szpitalach. W sytuacji pogorszenia się stanu zdrowia pacjenta lub sytuacji zagrożenia życia podmiot leczniczy ma obowiązek umożliwić pacjentowi kontakt z duchownym jego wyznania, przy jednoczesnym zachowaniu wrażliwości i poszanowania różnic religijnych i kulturowych pomiędzy pacjentami. Koszty realizacji prawa do opieki duszpasterskiej przeniesione są na podmiot leczniczy.

Przykłady naruszeń:

- Odmowa kontaktu z duchownym, ponieważ trudno skontaktować się z osobą duchowną Kościoła Chrześcijan Baptystów w Rzeczypospolitej Polskiej;
- Udzielenie pacjentowi będącemu ateistą sakramentu namaszczenia chorych, w momencie, gdy był w stanie śpiączki farmakologicznej.

## *1.15 Przechowywanie przedmiotów wartościowych w depozycie*

Podmiot wykonujący działalność w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne musi zapewnić pacjentom możliwość realizowania prawa do przechowywania przedmiotów wartościowych w depozycie. Przy zdawaniu przedmiotów do depozytu pacjent otrzymuje oryginał karty depozytu, kopia zostaje natomiast w księdze depozytów. Karta musi zawierać własnoręczny podpis pacjenta oraz osoby przyjmującej depozyt, opis zdawanych rzeczy, który określa ich cechy indywidualne.

W przypadku pacjenta nieprzytomnego lub niezdolnego do zrozumienia przekazywanych mu informacji, rzeczy wartościowe pacjenta przyjmuje się niezwłocznie do depozytu. Jeżeli pacjent jest nieprzytomny lub niezdolny do zrozumienia przekazywanych mu informacji dłużej niż 24 godziny od przyjęcia do podmiotu leczniczego, wtedy kierownik lub inna osoba upoważniona informuje osoby uprawnione o przyjęciu przedmiotów wartościowych do depozytu. W przypadku pacjenta nieprzytomnego katalog przedmiotów wartościowych należy rozumieć szeroko.

Przykłady naruszeń:

- Brak zabezpieczenia rzeczy wartościowych w depozycie po utracie przytomności pacjenta i przeniesieniu go na inny oddział;
- Odmowa przyjęcia rzeczy do depozytu.

## *Obowiązki pacjenta — przykładowy katalog*

Obowiązki pacjenta wynikają z potrzeby zapewnienia właściwej realizacji procesów leczniczych i terapeutycznych oraz poszanowania praw innych pacjentów przebywających w podmiocie leczniczym. Obowiązki te wynikają z kilku ustaw, poniżej zamieszczony został przykładowy katalog obowiązków pacjenta:

- Przestrzeganie zasad higieny osobistej;
- Zachowanie porządku w i na szafce będącej do dyspozycji pacjenta oraz w swoim bezpośrednim otoczeniu;
- Przestrzeganie rozkładu dnia podczas pobytu w Oddziale;
- Niezakłócanie swoim zachowaniem spokoju innych pacjentów;
- Podporządkowanie się zaleceniom dotyczących procesu leczenia;
- Udzielanie w trakcie wywiadu lekarskiego lub pielęgniarskiego pełnej i prawdziwej informacji o swoim stanie zdrowia;
- Stosowanie się do wytycznych kierownika podmiotu leczniczego dotyczących przeciwdziałania szerzeniu się chorobom zakaźnym, w tym COVID-19.

---

## *Postępowanie przed Rzecznikiem Praw Pacjenta*

Urząd Rzecznika Praw Pacjenta powstał w 2008 r. w celu zapewnienia pacjentowi sprawnej obsługi oraz monitorowania przestrzegania jego praw. Dla systemu ochrony zdrowia priorytetem jest zapewnienie pacjentowi bezpieczeństwa. Do podstawowych zadań leżących w kompetencji Rzecznika Praw Pacjenta należą:

- Prowadzenie postępowań wyjaśniających w sprawach indywidualnych;
- Prowadzenie postępowań w sprawach praktyk naruszających zbiorowe prawa pacjentów;
- Udział w postępowaniach cywilnych na prawach prokuratora;
- Opracowywanie i przedkładanie Radzie Ministrów projektów aktów prawnych dotyczących ochrony zdrowia pacjenta;
- Występowanie do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej bądź o wydanie lub zmianę aktów prawnych w zakresie ochrony praw pacjenta;
- Analiza skarg pacjentów w celu określenia zagrożeń i obszarów w systemie ochrony zdrowia wymagających poprawy;
- Współpraca w zakresie przestrzegania praw pacjenta z podmiotami udzielającymi świadczeń zdrowotnych;
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi, społecznymi i zawodowymi;
- Współpraca z organami władzy publicznej w celu zapewnienia pacjentom przestrzegania ich praw, w szczególności z ministrem właściwym do spraw zdrowia;

- Opracowywanie i wydawanie publikacji oraz programów edukacyjnych popularyzujących wiedzę o ochronie praw pacjenta.

Rzecznik Praw Pacjenta udziela pomocy w formie: informacji, porady, interwencji w podmiocie leczniczym, wszczęcia postępowania z własnej inicjatywy.

### *3.1 Postępowanie wyjaśniające w sprawach indywidualnych*

Jeżeli pacjent uważa, że doszło do naruszenia jego praw, może złożyć wniosek o wszczęcie postępowania wyjaśniającego do Rzecznika Praw Pacjenta. Taki wniosek jest wolny od opłat, a w jego treści pacjent powinien szczegółowo opisać sytuację, która go spotkała i dołączyć ewentualną dokumentację medyczną, potwierdzającą to zdarzenie.

### *3.2 Gdzie złożyć taki wniosek?*

- Adres do korespondencji tradycyjnej:  
ul. Młynarska 46, 01-171 Warszawa
- Adres mailowy: [kancelaria@rpp.gov.pl](mailto:kancelaria@rpp.gov.pl)
- Adres skrytki ePUAP: [/RzPP/skrytka](#)

Po wpłynięciu wniosku Rzecznik zapoznaje się z nim i sprawdza, czy doszło do naruszenia praw pacjenta, czy nie. Po stwierdzeniu, że doszło do naruszenia praw pacjenta, Rzecznik informuje o tym wnioskodawcę, pacjenta oraz podmiot leczniczy.

### *3.3 Postępowanie wyjaśniające w sprawach praktyk naruszających zbiorowe prawa pacjentów*

Drugim sposobem sprawowania kontroli przez Rzecznika Praw Pacjenta jest wszczęcie postępowania wyjaśniającego z urzędu, jeżeli zachodzi uprawdopodobnione podejrzenie, praktyki stosowane przez dany podmiot leczniczy naruszają zbiorowe prawa pacjentów.

Rzecznik Praw Pacjenta może nałożyć karę pieniężną:

- Do 500 000 zł w drodze decyzji na podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych lub organizatora strajku w przypadku niepodjęcia działań określonych w decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe prawa pacjentów, w terminie w niej wskazanym;
- Do 50 000 zł na podmiot, do którego skierowano żądanie, w przypadku nieprzekazania za żądanie Rzecznika dokumentów i informacji dotyczących okoliczności stosowania praktyk, co do których istnieje uprawdopodobnione podejrzenie, że mają charakter praktyk naruszających zbiorowe prawa pacjentów.

Do naruszeń zbiorowych praw pacjentów należą m.in.:

- Pobieranie zawyżonej opłaty za udostępnianie kopii dokumentacji medycznej potwierdzonej „za zgodność z oryginałem” (II OSK 3024/18);
- Kontrolowanie przez personel rozmów telefonicznych pacjenta z najbliższą rodziną oraz blokowaniu połączeń wychodzących z telefonu stacjonarnego (VII SA/Wa 526/17);



- Badanie USG ginekologiczne wykonywane w obecności postronnych osób bez zgody (VII SA/Wa 2883/15).

Rzecznik może brać udział również w postępowaniach cywilnych na prawach prokuratora. Może on wziąć udział w toczącym się postępowaniu, zażądać wszczęcia postępowania z urzędu lub na wniosek strony.

### *3.4 Rzecznicy Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego*

Udziela on pomocy pacjentom szpitali psychiatrycznych (przedstawicielom ustawowym, opiekunom prawnym lub faktycznym). W sposób szczególny Rzecznik zajmuje się osobami przyjęte do szpitala bez swojej zgody, niezdolnymi do jej wyrażenia, objętymi przymusem bezpośrednim lub przyjętymi do szpitala na mocy orzeczenia sądu o zastosowaniu środka zabezpieczającego.

Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego zajmuje się m.in.:

- Przyjmowaniem ustnych i pisemnych skarg pacjenta oraz ocenianiem ich zasadności;
- Zapewnieniem pacjentowi dostępu do informacji prawnej;
- Pomocą w sporządzaniu i złożeniu skargi do kierownika szpitala psychiatrycznego lub innej instytucji;
- Udzielaniem pomocy pacjentowi wypisanemu ze szpitala psychiatrycznego, jeżeli skarga została złożona w trakcie pobytu w szpitalu, a procedura jej rozpatrywania nie została zakończona.

## *Bibliografia*

1. Poradnik powstał na podstawie materiałów szkoleniowych pt. „Pacjent w podmiocie leczniczym” wykorzystywanych w trakcie szkolenia „*Prawa i obowiązki pacjentów. Przegląd uprawnień*” organizowanego przez Rzecznika Praw Pacjenta.
2. Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz.U.2023.1545 t.j.).
3. Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U.2023.1284 t.j.).
4. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 września 2005 r. (Dz.U. z 2005 r. nr 2000, poz. 1661).
5. Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz.U.2023.1516 t.j.).
6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie Komisji Lekarskiej działającej przy Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz.U. z 2010 r. nr 41, poz. 244).

*O autorze*

## *Adwokat Maciej Kryczka*



Ukończył studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Jest absolwentem podyplomowych studiów z prawa medycznego na Uniwersytecie Warszawskim oraz Master Business of Administration w Ochronie Zdrowia na Uczelni Łazarskiego. Odbył szkolenie z mediacji organizowane przez Centrum Mediacji Świętej Rity — Fundacja Dobra w Toruniu. Wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez Okręgową Radę Adwokacką w Warszawie. Posiada bogate doświadczenie w reprezentacji klientów w postępowaniach sądowych, które z powodzeniem zdobywał przed sądami powszechnymi w całej Polsce oraz przed Sądem Najwyższym i Naczelnym Sądem Administracyjnym. Oferuje kompleksową obsługę osób fizycznych (w tym osób z zagranicy) i prawnych na terenie całej Polski. Wielokrotnie komentował w programach telewizyjnych, takich jak: Uwaga TVN, Interwencja Polsat, Alarm TVP, Sprawa dla Reportera, etc. sprawy prawne, które były w centrum zainteresowania polskiej i zagranicznej opinii publicznej.



**MACIEJ KRYCZKA**  
KANCELARIA ADWOKACKA

*W razie pytań lub wątpliwości zapraszamy do kontaktu*

Adwokat Maciej Kryczka  
Kancelaria Adwokacka,  
ul. Gumińska 1 lok. 72  
01-247 Warszawa

[+48 506 141 330](tel:+48506141330)

[maciej.kryczka@adwokatura.pl](mailto:maciej.kryczka@adwokatura.pl)

[www.kancelariamk.pl](http://www.kancelariamk.pl)

Facebook: <https://www.facebook.com/kancelariamkpl>

Twitter: [https://twitter.com/maciej\\_kryczka](https://twitter.com/maciej_kryczka)

Instagram: <https://www.instagram.com/adwokatmaciejkryczka>